

سهېدا عبدالڪريم فندی:

مروڻي رهسڻ نهو ٿي ل دهمسپيڪي تشتي خوه برانيت
وبنقيسيت پاشي تشتي خه لڪهڪي ديتر ٿي برانيت وهفای
ٿي وهبرگريت هو سا رهوشه نبيري دهولهه مند دبیت و
وهراري دکهت ودگههيه ته ناستهڪي باشتر

asihy_loqman@yahoo.com

پهيفاندن: لو قمان ناسيهي

هر تشت ناڦا دبه، ٿي پهيفا ناڦابووني تهني ٿو روڙي ويين وهڪا وي تي گوتن. وي روڙي نه ز پري مورال
بووم، ل دهڦي دهريي وي راوهستيام و من وينهيهڪي تايهت ٿو وي دخه يالا خوه ده دورستدڪر. راسته سهيدا
دناڦا باڙيري خوه ده خوهدي ناڦه، ٿي به لڪو قوسوور ٿو من بوويه ڪو ويني وي ب ناوايهڪي شاش دمپڙيي من ده
هاتيه دروستڪرن. وهڪا هر روڙنامه ڦانهڪي پهيت، من دهننگر و ڪاميرا خوه ب ملي خوه ڦه ڪرپوون. ب ٿور
ڪه تم و چاڦي من ب رهوشا وي كهت: "خوهزيڪا ب ڦي ناوايي چاڦي من ب وه نه كهتبا". ناخر نه ڦه يه دنيا،
لهوا پهيفا دوهي، ٿيرو وسوبه ههيه. دريڙ ناکم، ٿي تهني دبيڙم ناگر د قورمان ده دمينه.

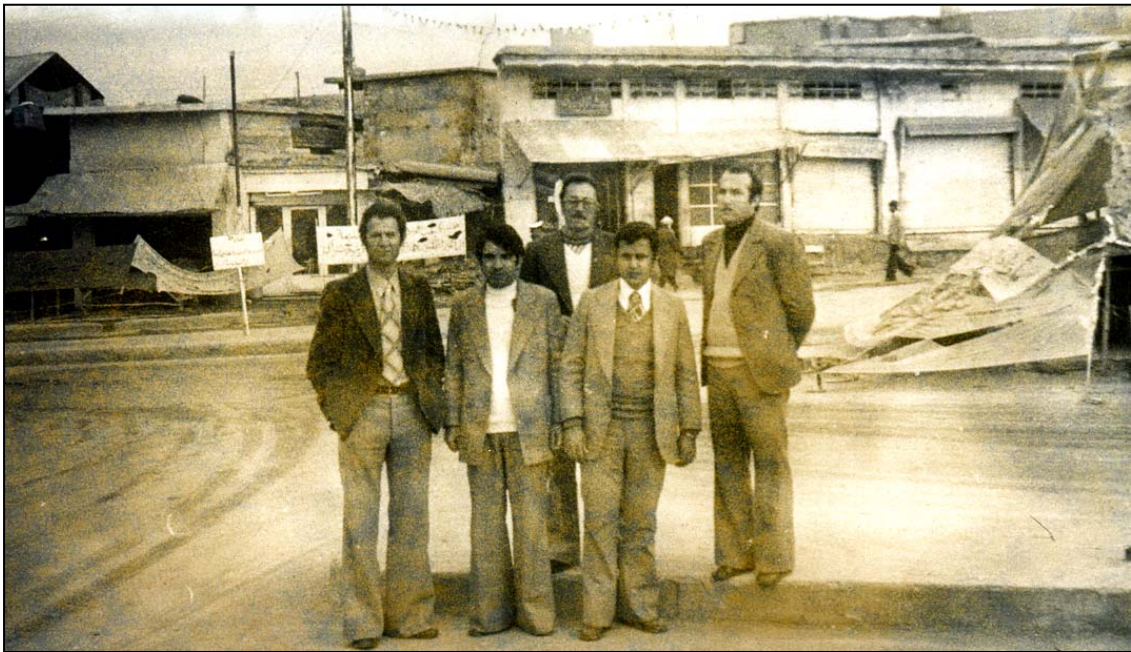
من ل بهر بوو چهند پهرتووکان چاپ بکه م و دهستنقیسین هندهکا ژوان ب دویمایهیک هاتینه ، ژبه رنه خوشیا خوه، من دجه دا راوهستاندینه و ماینه بریقه

یریف فندی ئانکو چ و ژکووقه هاتیه؟

که ریم فندی: فندی نافئ بابئ منه، نافئ من "عه بدولکه ریم فندی یه حیا نه حمه د فندی" یه، ئانکو نافئ بابئ منه ویئ باپیری منئ چارئ یه. و "فندی" وهک په یف ژ په یفا "فند" هاتیه وب رمانا "شه مالک" دهیت ئانکو روئاهی ب زمانئ کوردی.

یریف نازناؤ (لقب) ی چهند کارتیکرن ل سهر ئافاکرن و دروستکرنا که ساین ناقدار هه یه؟

که ریم فندی: ناسنافی کارهکئ باش یئ هه ی، ئ مرؤف ناسنافا دروستدکته، ههر وهکو بابئ من هندهک "بهیتت کوردی" ژبه ر کربوون و دگوتن، وی دهمی رادیو و تیله فزیوون دکیم بوون. بابئ من چیرؤکا "بوزئ رهش-هه سپئ رهش" و "خانئ لهب زیرین" و "ستی و فرهخ" و گه لهکین دی ژبه ر کربوون و بو مه دگوتن، فئ چهنئ کارتیکرنا خوه ل سهر من هه بوو.

ههکه مروڤ ئیدارییهکی باش بیت بیگومان رهوشه نییرهکی باشه و ههروهسا بهروڤاژی ژێ

رامان ژڤی گۆتنی ئهوه کو باب و باپرا کارهکی هه ل مروڤی دکهت، لی بهلی دڤیت مروڤ ژێ خودان شیان بیت. و هه ل ئهدهبیاتا هه بیت، ههکه مروڤی بههره نه بیت بلا بابی مروڤی چه ند خودان شیان بیتن، مروڤ نه شیت ببیته خودان بههره یان نفیسه ر .... ئهفه د واری نفیسین و ئهدهبیاتی دا وب فی رنگی دهه ر واریهکی دی ژێ دا.

پهرف کهسی ژ بنه مالا فندی هه ولنه دایه کو بیی سیهوانه یا (فندی) ده ر یازی مهیدانا ئه ده ب و ناڤوده نگیی بیت؟

که ریم فندی: ئه ز بی نزانم، ژ بنه مالا فندی کهس بیی ئه فی سیوانه یی چوو بیته دناڤ خانا ئه ده ب و ناڤوده نگیی دا. هه ر وهکو دیار .... ئه ز و برایی خوه (رهشید و عزهت)، کورین من (سالار و هه کار)، برازیین من (ئهمیر و هه فال) .... ئه ف سهیوانه یی ب خوه فه هه گرتی و کهفتینه دناڤ فی مهیدانی دا.

دهمی سیاستا کوردی خورت دبیتن رهوشنه بیریا کوردی ژی وهکی وی خورت دبیتن

بیریف سهدا کریم فندی دناڤ بنه مالا فندی ده وهکو نه دبیهک خوه ل پلهیا چهند ددانن؟

که ریم فندی: ژ لایئ ژی فه نه ز ل پلهیا ئیکئ دهیم، و ژ لایئ نه دبیهاتا فه ژی دیسان نه ز ل پلهیا ئیکئ مه وهک دهستپکرن، من بهری هه موویا دهست ب فی کاری کر یه و که تیمه دناڤ فی بواری دا، کو بو ئیکه مین جار بهرهمی من ل سال ۱۹۶۸ ئ د کوفارا کوردستان دا هاتیه به لافه کرن کو ئورگانئ لقی ئیکئ پارتی دیموکراتی کوردستان بوو، و من د فی کوفارئ دا کارکریه. پاشان بهرهمین من ل سال ۱۹۷۱ ئ د روژناما هاوکاری دا هاتینه

به لافه کرن. ئی ژ لایئ بابهت و شیان و نافه روکا نقیسانان فه تو دکاری ژ خوهنده فانان بپرسی نهک ژمن.

بیریف هه که نهو بیژنه ته دیرۆکی پاش ده

فه گهرینه تو دی ل کیری راوهستینی، کو تو ب دهمی خوه یی زپین ددانی؟

که ریم فندی: ژ لایئ رهوشه نبیری فه گهر دیرۆکی پاشفه فه گهرینم دی فه گهرینمه سالیئ نوتا ژ چهرخی بوری، کو دوان سالان دا من پتر بهرهم یی چاپکری کو وان بهرهمان رووی خوه یی میژوووی و رهوشه نبیری هه بوو. هه وهسا ل سهر دهمی نه ز ریقه بهرئ گشتی یی رهوشه نبیری وهونهری مه شیا ژ مهزنتین فیسته فالین روشنبیری ل دهفه ری بگیری نهو ژی (فیسته فالان خانی و جزیری) بوون، کو روئی من دوان ههردوو فیسته فالان دا رۆلهکی سهرهکی و گرنگ بوو... و مه شیا ب سهرکه فتیانه وان فیسته فالان بگیری، زیده باری چهند چالاکیین دی وهکی فیسته فالان (نالبه ند، مه حوی، شاکر فه تاح) و گه له کین دی.... ئانکو ل وی دهمی من گه له ک چالاکی و بزاف نه انجامداینه .

پیریف پروژەییەکی رهوشەنبیری دسەری تە دە هەبوویە و ژبەر هندەك ئەگەران ب جە نە هاتی؟

كەریم فندی: بەئێ، گەلەك تشتین مەزن دسەری مندا بوون، وەك مەلبەندەكی كوردۆلۆجی ل دەووكی بەیتە دامەزراندن كو من هەولا دانانا وئێ ژى دكر، ئێ مخابن بجه نەهات ئەفجا چ ژ لایئ رهوشەنبیری فە ئەو بەرهەفییه نەبوو یان حكومەتا هەریمێ نە دقیا فی تشتی پیکینیتن، ژبەر كو دا كیماسی تیدا هەبن یان ژى هندەك تشتین دی هەبوون .....هەر وەسا من ل بەر بوو چەند پەرتووكان چاپ بكەم و دەست نقیسین هندەك ژوان بدویمایهك هاتینە و یین ل دەف من و هندەكین دی ژى بەر بدویمایهك

فە چووینە و ژبەر نەخوشیا خوە من دجه دا راوەستاندینە و ماینە بریقه، یەك ژوان "میژوویا بەهدینان" و یەكا دی ب زمانئ عەرەبی ل دور "خارطة السياسية في العراق" بوو، وچەند پروژەییەین دی.....

پیریف دەیتە گۆتن كو تو ئەدییهك بووی و ئیدارییهكی باش ژى بووی، توو شانازیی پتر ب کیژ لایى دبهی؟
 كەریم فندی: ئیدارە هونەرە ... هەر وەسا وەكە خاسلەتەك یان پاشنافەك (نازناف) سەك ب مروؤفی فە دبیت، كا چەوا دبیزن فلان كەس نوژدارەكی باشە، ئەندازیارەكی باشە، نقیسەرەكی باشە هەر وەسا دبیزن ئیدارییهكی باشە ..وهند. دەمى من لایئ ئیداری و رهوشەنبیری گرتى ...

مه وهرگيرين باش و بسپور و شارهزا كييم هه نه، به لكو هه رنين

ئيدارا من ژى هه ره پهبه ندى ب رهوشه نبيريي فه هه بوو، ئه فجا چ ل دهمي ئه ز ل (ئيكه تيا نقيسه ران) يان ل (بواري پهروردئ) يان ژى دهمي ئه ز ل (وهزارتا رهوشه نبيري) من ئيداره كا باش دگر هه ر گريدان ب رهوشه نبيريي فه هه بوو .... ئه فجا من دلایي ئيداري و رهوشه نبيريي دا سه ركه فتن بده ست خست. ئه ز شانازيي ب ئيداري دبه م، ئه هكه مرؤف ئيداريه كي باش بيت بي گومان رهوشه نبيره كي باشه و هه ر وه سا به رؤفازي ژى، ژبه ر ئيداره پيدفي رهوشه نبيرييه و ل داويي شانازيي ب هه ردوو لاي دبه م.

په يف ل رۆژين ۱۲-۱۳/۷/۱۹۹۶ پاش دوو سميناران كو وه و ماموستا محسن قوچاني پيشكيشكرين سه خمه رات ب وه رانيخستنا رهوشه نبيريا كوردى، ۱۶ راسپاره هاتن هلبژارتن دا كو ببه به رنامه بو پاشه رۆژه كا نيزيك، ئى يا ژمن

فه پتريا وان راسپاره ديان بجه نه هاتن، بو نمونه وه كو دامه زاندا مه لبه نده كي كوردو لوژي ل دهوكي، ده ست ب وه رگيران و چاپكرنا په رتووكان، هاريكاريا وان كه سان به يته كرن ئه وين فولكلوري كوملكن يان فه ره نگان ددان و هيژين دي... بو بجه نه هاتن؟

كه ريم فندي؛ هه كه هوون پرسا من دكه ن (كانئ ئه و راسپاره بو بجه نه هاتن؟) ئه ز ژى وه سا وي پرسى ژه ين به رپرسيار دكه م! ژبه رنه كه مه راسپاره يين پيشكيشكرين نه ك راسپاره كه فتينه به ر ده ستئ مه كو ئه م جه ي بجه نينانئ بووين! ئه و راسپاره بو حكومه تئ هاتنه پيشكيشكرن هه ر چه نده بو حكومه تئ ب ساناهى بوون كو بجه بينن، ئه وه سا دياره ژبه ر كاودانين سياسي يين وي دهمي كوردستان تيدا دبوري ببوو يه ك ژنه گه رين نه بجه هاتنا وان راسپاردان، هه ر وه سا دبیت ب نه گه رئ نه بوونا زانا و رهوشه نبيرين خودان شيان وخودان باوه رنامين باش و بسپور، ئه ف ژى بوويه نه گه رئ نه بجه هاتنا وان راسپاردان. پيدفي بوو هه كه چ بجه نه هاتبانه دفيا يا

ل دور "بىنگەھى كوردۇلۇڭزى" ھەر بىجھ ھاتبا، ژبەر پشكا زمانى كوردى ل زانكۇيا دھوك نابىتە ((بىدىل)) بۇ فى بىنگەھى. ۋەك مە گۆتى دبىت ئەفە ھىندەك ئەگەر بن لى ھەر نابىنە بەھانە بۇ بىجھ نەئىنانى .... سەبارەت ۋەرگىرانى، ئەز باۋەرم گەر د وان سالان دا دەست ب ۋەرگىراننا ژىدەرمان ھاتبا كرن تا ئەفرۇ ئەو ئاستەنگ و كىماسىيىن دكەفئە ھەمبەر خوندەفانى كوردى دا چارەبن يان گەلەك ژوان نەدمان.

پەيغەمبەر توو ئەدەبىي و سىياسەتى چەند دوور يان نىزىكى ئىك دىيىنى؟

كەرىم فەندى: ئەو ب خوە دوو بابەتتەن ژىك جودانە، بەس ل رۇژھلاتا نافىن ل نىشا چەرخى بىستى يىن لىناڧ ئىك ھلبووين و ئەم كورد ژى ئىك ژ مللەتتەن رۇژھلاتا نافىن ئەف كارە يى ل مە ھاتىە كرن تا رادەيەكى ديار. ژۆرەي سىياسيا تىشت دنقىسى، ئەفجا چ پەرتووك بن يان گوتار بن و ئەندامىن ئىكەتيا نقىسەرا بوون، لى دقان سالىن داۋيى دا سىياسەت پىجەكى يا ژ ئەدەبىي جودا دبىت.

پەيغەمبەر رەۋشەنپەرەكى كورد دبىژت: " رەۋشەنپەرىيەت ب چورەنگان نابتە شۆلكەر د خانىي سىياسەتى قە، چونكو گەلەك ژوى يەكى مەزنترە" .. توو بۇقى يەكى چ دبىژى، نەخاسەمە كوگەلەك ژ رەۋشەنپەرىن كورد نەۋ دىياسەتى دە كاردكەن و بەلكو ھوون ژى ئىك ژوان بووينە؟

مخابن هندهك سهنتهريڻ رهوشه نبيري مهردم ونهركي خوه داينه لايهكي و پشت گوه هاڻيتينه ومهردم ومه بهستين خوه يين كه سوكي ئيناينه پيش و نانهكي پي دخون

كهريم فندي: نهز نابينم رهوشه نبيري مهزتره ژ سياسته تي، چونكه هه ر ئيك بابه ته كي سه ربخوه يه و هه ر نيك يا گرنگ و پيدفييه ده جي خوه دا. و پيدفييه مروفا هه ر بابه ته كي جودا بكه تن ژ يي ديتر هه ر نيك ي نه بهس سياسته ت و نه ده ب، به لكو هه موو بابه تيڻ دي سه ربخوه ي و گرنگي يا خو هه يه و مالا خوه يا جودا يا هه ي و تيڻا سه ربخوه يه. كارگرن د خانا سياسته تي دا نيك بوو ملله تي گورد كه فتيه تيڻا ده ي چه رخي دا و گوردا ده ي خان ي دا بزاف و وه رار كر، تا كه هشتيه راده يه كا باش. نه فرو ملله ت يي ب زمان ي كوردي دنقيسي تن و دخوونت و دناخقي تن، كو نه و ژي به رهه م ي في و وه رار ي بوو، لي د ژي من دا مه زمانه كي دي تر نه يي كوردي دخووند و دنقيسي. ده رباري كارگرن رهوشه نبيري د خانا سياسته تي دا سه رره اي سه ربخو يا فان بيا فان گرنگ دبي نم ژ بهر كو گريڻا نه كا گرنگ و موكم هه يه ب كي ماسي ده رباري خه مخوري و پاراستنا كلتوري ملله تي فه... له ورا نه ز دبي نم ب في نه گه ري رهوشه نبي ر كه فتيه د خانا سياسته تي دا.

پیش بهریا چند ساله کان تو دسمیناره کا خوه ده دبئی: " گه شبوونا رهوشا رهوشه نبیری گریدانه کا موکم ب رهوشا سیاسی قه ههیه، پیکقه گه شبوونه وداکه فتینه. " .. نه ز دپرسم کیژک ل پهی یا دی بوویه و کیژکی کار ل یادی کریه؟

که ریم فندی: سیاستا کوردی یا هه فچهرخ وهرارا دایه رهوشه نبیریا کوردی ژی، له ورا رهوشه نبیری دگهل سیاستا بریقه دچیتن و ئیک ژ نارمانجین سیاستا گه شه پیدانه ب زمان وئده بی کوردی و ل هه می کونگره وکوری سیاسی رهوشه نبیریا کوردی نه هاتیه ژبیر کرن یان دسهره چوون، به لکو ئیک ژ بنواشییت سیاستا کوردی بوویه. له ورا دهمی سیاستا کوردی خورت دبیتن رهوشه نبیریا کوردی ژی وهکی وی خورت دبیتن. نهز وسا تیدگه هم و بزاقی بو دکم.

پیش تو چاوا بهری خوه ددییه بزاقا وهرگیرانی ل ده قهرا دهوکی؟

که ریم فندی: وهرگیران هونه رهکی سه ریخوهیه .... پیدقییه نهو که سی وهرگیرانی دکهت ههردوو زمانان باش بزانیته و شاره زاییه کا باش تیدا هه بیت، مه نهف مروفه ئانکو وهرگیره کییم یین ههین و ژبه ر هندی وهرگیرانا مه یا لاوازه. دهمی بهر هه مهک ژ عه رهبی دهیته وهرگیران یی لاوازه نه مازه گهر ژ زمانه کی وهکی ئنگلیزی یان روسی .. و هتد بت، نه فجا دی ب چ رنگ بیت.

ئیکه تیا نقیسه ران باره گایه کی باشتر یی هه ی، کوفاره کا بهره وام یا هه ی، پیچیبوونین باشتر یین هه ی، به لی وه کی به ری سەنگ وشه وقا خوه نه مایه

هه که ئەم بهیین و سه حکهینه هه ولیر و سلیمانیی دی ب سەدان بهره مین وەرگیرای بو زمانێ کوردی بینین، ئی بهرۆفازی دهوکی کو ئەم ب دههان بهره مان زی نابینین. ل فان سالین دوماهی وەرگیرانا ژ زمانێ فارسی یا دهیته کرن، ئی ئەز وان ل ناستی پیدفی نابینم، ژ بهر کو ئەو وەرگیر نه دەرچووین چ ئەکادیمی نه تا وەرگیرانا وان یا دهی خوه دابیتن ئەفجا چ ژ لایێ نافه روکی فه بیتن یان وەرگیرانی فه یان هه ر لایه نه کی دی. ب دیتنا من ئەم پیدفی وەرگیرانیی نه ژ زمانین زهنگین و زیندی کو ژبو مه ببنه ژیدەر نه کی تهنی وەرگیرانا چیرۆک و رۆمانا .... و هتد ئانکو د بیافی رهوشه نیری دا به لکو فه ره ده مه بیافان دا وەرگیران بهیته کرن.

په یف رهوشه نیره کی کورد دییژت: " هه ر چانده کا خوه ژ چاندين دی قه دزت و خوه دکونجا خوه قه ناسی بکه ت، ئەو هه م دی پاش که فت و هه م دی دلەشی خوه دا بخوه چه رت و هه م دی پووچ بت ژ، له ورا وەرگیران ژ بو تیروته سه لکرن و په ره سه ندنا کلتوری نه ته وه یی گه له ک پیویسته " ئیکی دی دییژت: " مه کوردان پیویستی ب وەرگیرانی نینه " باشه سه یدا که ریم فندي چ دییژت؟

که ریم فندي: ئەز دییژم مه پیدفیاتی یا ب وەرگیرانی هه ی، ئی وه کو من به ری نوکه گو تی مه وەرگیرین باش و بسپور و شارەزا کیم هه نه به لکو هه ر نین. ژ بهر هندي ئەز دبینم فه ره هنده ک ژ رهوشه نیری مه زمانین بیانی هین بین و تیدا شارەزابین، ئەفجا چ ل وان وه لاتان بزین یان ئەوین ل وان دژین دا کو ب شیوازکی ئەکادیمی فیری زمانێ وان بین وهه ی و نه یی وان زمانا بزنان دا د وەرگیرانی دا دسه رکه فتی بن. ئی وه کی دی ب رییا فه ره هه نگان وەرگیران ناهیته کرن. گه ر بهره م ب رییا فه ره هه نگ وزانینه کا ساده یا زمانی بهیته وەرگیران چ تاما ئەدهبی یان مفا یی زانستی تیدا نامینیت.

په یف د گه ل وی چه ندی کو تو ئەدی، تو ماموستایی زمانێ ئنگلیزیی ژ، تو نابینی کو ته تا راده یه کا مه زن خه مساری دنالیی وەرگیرانی ده کریه و ب تاییه تی ژ کوردی بو ئنگلیزی؟

که ریم فندي: راسته ئەز ماموستایی زمانێ ئنگلیزی مه، ئی هه که من بهره مه کی کوردی کر بایه ئنگلیزی دا چه ند که سه کین کیم خوونن ب تاییه ت ل ده می به ری سه ره لدانی و دبوو ریک ژ ی هاتبا گرتن ژ لایێ دهسته لاتا وی ده می فه، له ورا من ئەف کاره نه دا بهر خوه. ئی پشتی سه ره لدانی سه ره رای مژوولیا من یا ب کارێ ئیداری فه من بهره مه ک ل دور " هوزین کوردی ل باکورئ ویلایه تا مووسل " ژ زمانێ ئنگلیزی وەرگیرایه سه ر زمانێ کوردی و ل چاپ دایه، هه ر وه سا ب هه فکاری دگه ل ماموستا " مه تی فلیبس " مه بهره مه کی دی ژ زمانێ

ئنگلیزی وەرگێرایه سەر زمانێ کوردی کو ل دۆر "رێزمانا دهفهره دهوکی" بوو، ئەف بهرهمه یی حاکمی سیاسی "چالین" ی بوو کو ل سالا ۱۹۱۹ حاکمی سیاسی یی دهوکی بوو.

ب دیتنا من یا گرنگتر ئەوه کو مرووف ژ زمانین بیانی بهرهمان وەرگێریته سەر زمانێ کوردی کو پتر مفا دی ژێ دهیته وەرگرتن ژلایی خوندەفانی کوردی فه ژ وی چەندی کو بهرهمهکی کوردی وەرگێرینه سەر زمانهکی بیانی.

پێرف گە ئەک جارەن تیت گۆتن دهوک نانکو ئەدهب و جوانی و شعر، تو چاوا بزافا رهوشه نگیری و هونهری ل فان سالی ن داوی ل دهوکی دنرخینی؟

که ریم فندی؛ ئەز بزافا رهوشه نگیری ل دهوکی باش دبینم و دنرخینم، ل نه ل پهی رهوشا فان دوو سی سالان کو ب راستی یا بهر ب پاش فهده هیتن. بزافا رهوشه نگیری بی گومان دفان بیست سالی ن داوی دا رهوشه کا دی یا وەرگرتی کو ریزا وهشانا چ کوفار و روژنامه بن یان پهرتوک بن زیدهبوونا بخوه فه دیتی و ئەفه زی تشتهکی باشه. بهل مخابن دفان سالی ن داوی دا ژمارا دانه یین چاپ دبن گه له کا کیمه فیجا هه ر ئەم به حسی فروتتا یان خوندنا وان بهرهمان نه کین باشتره، ژ بهر کو خوندەفان وبتایبەت خوندەفانی کرمانجی گه له گ کیم بووی بۆ نموونه بهراهیکی ۲۰۰۰-۳۰۰۰ دانە چاپ دبوون ل نوکه ۳۰۰-۵۰۰ دانای یی چاپ دبن!

پێرف هه بوونا چەند سهنته ره کین رهوشه نگیری ل دهفهره دهوکی، چەند شایینه بینه روی رهوشه نگیری بۆ دهفهری و شایینه چ زیدهبکن، و پیدفیبوونا هه بوون یا نه بوونا وان ب دیتنا ته چەنده؟

که ریم فندی؛ تشتهکی گه له ک باشه سهنته رین رهوشه نگیری ل باژیران فه ببن ژبوو بهی زکرنا زانین و رهوشه نگیری، ل مخابن هندەک سهنته رین رهوشه نگیری مه رهم و ئه رکی خوه داینه لایه کی و پشت گو ه هافیتینه و مه رهم و مه به ستین خوه یین که سوکی ئینایینه پیش و نانه کی پی دخون. هه ر چەنده هه بوونا وان باشتره ژ نه بوونا وان ل فه ره ئەو ئه رکی خوه بزانی. پیدفیبه سهنته رین رهوشه نگیری رووی و دهفهری ب روون و

ئەفەندى ل سالىن دوو هزارى و ھىرقە دئىسىن پتر وەرگىران و قە جوونا ھرز و بىرىن نە كوردى نە... لەوما قىگاقى ئەم دىيىن بىژىن كوروشەنبىريا كوردى يا دقەيرانەكى دا دژىت

ئاشكرايى دياربەكەن ، ئانكو ھەر تىشتى گرىداي وى دەفەرى يى رەوشەنبىرى، فولكلورى، داب و نەرىتان ... وھتد ل بەرچاڧ بەكەن و د كۆفار و رۆژنامە و پەرتوكان دا چاپبەكەن ھەم دى نىشانى خەلكەكى كەن ھەم دى پارىزن،يا گرىنگ پاراستنا كەلتورىيە ژھەر لايەكى ڧە.

پىرىڧ چاخى زىرىنى يەكەتيا نقيسەران - دھوك كەنگى بوو؟ بو؟

كەرىم ڧندى: ھەر كەسەك چاخى خوە دكەتە چاخى زىرىن ، لەورا ئەز نەشىم بەرسقەكا ڧەبر بدەم، ئى سەرەراي ھندى ئەز دىبىژم چاخى زىرىنى (ئىكەتيا نقيسەران - دھوك) سالىن ھەشتيا بوو، نە ژبەر كو مشە پەرتوك چاپ دبوون بەلكو شيا دھوكى د وى چاخى دا ل سەر پىن خوە راوەستىنيت وزمانى كوردى وزارى كرمانجى بەلافەبەكەت. ئىكەتيا نقيسەران - دھوك د وى دەمى دا ئىكەمىن دەزگەھ بوو كو كرمانجى بەلافەدكر و دپاراست وكور و سىمنار دگىران، ئى ھەكە دوى چاخى دا ئىكەتيا نقيسەران - دھوك ھەلوشىايا كەسەكى نە دوپىريا پەرتوكەكا كرمانجى چاپبەكەتن يان گوتارەكا كرمانجى بەلافەبەكەتن ب ڧى رەنگى دا رەوشەنبىريا كوردى و ھەستا نەتەواپەتلى دەفەرى مريت.

پىرىڧ كارى ئىكەتيا نقيسەران - دھوك ل قان سالىن داويى چاوا دىينى؟

كەرىم ڧندى: ژمارا ئەنداما يا پتر ئى ھاتى، ئى گەلەك ژوان كرمانجى نانقيسن، دئىسىن مەبەستا من تاما كرمانجى ژى نا ھىت و بابەتتىن كرمانجى نىنن، ژبەر ھندى ئەز دىبىنم ھەكە بزڧرنە بابەتتىن كرمانجى باشترە ژ يىن بيانى، ئى ديارە بابەتتىن كرمانجى ئى گەريان وزەحمەت پترا تىدا ھەي ژ بابەتتىن دىتر تنى چىرۇك نەبىتن. ژلايى ئىدارى ڧە كونگرە دەينە گىران ، سىمنار يىن دەينە بەرھەڧكرن بەلئ مخابن ھندى بەرى خەلك ناچنە گوھ دانى و ئەو سىمنارىن دەين بەرھەڧكرن ب ھزرا من د لاوازن كو ناھىنە بەراورد كرن دگەل يىن بەرى ، ئىكەتيا نقيسەران بارەگايەكى باشتر يى ھەي، كۆڧارەكا بەردەوام يا ھەي، پىچىبونىن باشتر يىن ھەين، بەلئ وەكى بەرى سەنگ وشەوڧا خوە نەمايە.

پىرىڧ بوچى ب دىتنا تە تو و ئەڧ ئەدبىين ھەڧزىي تە خوە بەرىژار ناكن د يەكەتيا نقيسەران دە، ئەرى ھوون خوە ژ ئاستى يەكەتيا مەزنتر دىينن، يان ژى دەليشا گە نجان پتر بوويە؟

كەرىم ڧندى: ئەز سەبارەت خوە دناخڧم، تا سالا ۱۹۹۳ئى ژى ئەز د كارگىريا دەستەكا رىڧەبەر دا بووم، د وى سالى دا من پۆستەكى ئىدارى رەوشەنبىرى ل وەزارەتا رەوشەنبىريا حكومەتا ھەرىما كوردستانى دا وەرگرت، ئانكو

بوومه ریښه بهرئ گشتی یی رهوشه نبری وهونه ری ل هه ری می و تا نهو ژی نهز هه ریښه بهرئ گشتی مه ل وهزاره تی ، ژبه ری یه کی من دهست ژ کارگی ریا دهسته کا ریښه بهر بهردا و من وازل (یه که تیا نفیسه ران) ئینا ژلایئ ئیداری فه نهک ژلایه کی دی فه کو هه ردهم نهز نیژیکی وان بووم و برییا پوستی خوه من ئالیکاریا یه که تیا نفیسه ران ژی کری یه ... تنی دفان دوو سی سالیئ داویئ دا نهز ژ وان دوور که فتمه نهوژی ب نه گه ری نه خو شیی. هه ر وهسا ب هزرا من مروف دهلیقی بدهته وی خه لکی نهوئ پشتی مروقی دهین باشه نه خرابه، نه فه ژی نه گه رهک بوو کو من دهلیقه دابته هنده کیئ دی کو ببنه نه ندام ددهسته کا ریښه بهر دا.

په یف که لهک جارن دهیت گوتن کو تشتی که نجین ئیرو دتفیسن پتر تاما لاسایکرن وکوپیکرنی ژ نه زموونا روژناقا ژی دهیت و تشتی جیلی که فن دتفیس و دتفیس پتر تاما ره سه نایه تی ژی دهیت. هوون چ دبیزن؟

که ری م فن دی: نهز دبیزم نهف گوتن دهی خودا یه، هه که نه م ل وی به هه رمی کوردی بنیرین نهوئ دسالیئ حهفتی و ههشتی ونوتاندا دهاته نفیسین زوربه ی وان تاما کوردینی ژی دهات هه می کوردی بوو و ب کوردینی دهاته نفیسین وگوتن، لهوما دبیزنی رهوشه نبری کوردی. به لی نه فیئ ل سالیئ دوو هزارئ و هیرفه پتر وهرگی ران و فه جوینا هرز و بیریت نه کوردی نه... لهوما فیگافی نه م دشین بیژن کو رهوشه نبری کوردی یا دههیرانه کی دا دزیتن. لهورا ل فی ری داخازی ژ نفیسه ری ت کورد دکه م کو ل خوه بزفرن و تشتی کوردی بنفیسن دا خه لکی مه تیهناتیا خوه ب وی کوردینی بشکینیت.

په یف ما خوه گریدان ب ره سه نایه تی فه نانکو چه رین دیستی خوه ده وهرنه کا هی دی هی دی؟

که ری م فن دی: گریدان ب ره سه ناتیی فه نه مرنه کا هی دی هی دی یه ، نهز دبیزم مروقی ره سه ن بیت باشتره ژ یی بهرله ه بیت... مروقی ره سه ن نه وه یی ل ده سپکی تشتی خوه بزانی و بنفیسیت پاشی تشتی خه لکه کی دیر ژی بزانی و مقای ژی وهرگریت هوسا رهوشه نبری دهوله مند دبیت و وهراری دکهت و دگه هیته ئاسته کی باشتر، نه کو مروف رهوشه نبری خوه یا نه ته وهی ژبیر بکهت و بجیت رهوشه نبری یه کا دی وهرگریت... نهز دبیزم ل وی چاخی مروف دنیقا هه ر دوو کان ده بهرزه دبیت. رهوشه نبری بیانی مروف چه ند لی شاره زا ببیتن ناگه هیته خودانی وی رهوشه نبری و وی زمانی ودهر فی ئیکی را ژی مروف رهوشه نبری خوه ژی نه زانیتن نه فه مروف ل کیفه راست فه بوو؟. لهورا فه ره مروف ب رهوشه نبری ملله تی خو بزانیته هه موو ئیش و ژان وکه یف و خوشیئ وی زیده باری رهوشه نبری بیانی ژی بزانیته.

په یف نه ری د وهخته کی ده ته تیئینا ده ر کو سه ره رای وی چه ندی کو هوون تا ژماره یا ۱۰ یا په یقی ل گه ل دهسته کا نفیسه ران بوون، لی وهکو نفیسین ژبلی ژماره یین ۲ او ژ په یقی وهکی دی من چو نفیسین ته تیده نه دیتن. ما ب دیتنا ته نه ئیک ژ مه رجین وی که سی کو ناقی وی نه دیب دقیقا تا راده یه کا باش د واری نفیسینی ده چه سپان بت؟ که ری م فن دی: که لهک بیاف و ده رگه هین دیر ل بهر من دهه کری بوون ژبو نفیسینی ... بو نموونه ل وی ده می من ل

كوڤارا "مهتین" زنجیرهکا دیرۆکی ل دور "شورهشا ئیلونى" هەر مهه دنقیسی و به لافه دکر، زیدهبارى نقیسینی دهنهك كوڤارا و روژنامین دى دا... له ورا من بیهەر دیت دهلیقى دكوڤارا "پهیفا" دا بدهمه هندهك نقیسه رین دیتر.... ژبه ر فی ئیکى ئەز یی کیم به رهههه بووم دفی كوڤاری دا.

پهیفا هزرغانى كورد مه سعود محهمهه دبیرت: " ئەگەر نووسەر بمرى دهمرى، ئەگەر له نووسین كهوت دهمرى، ئەگەر خووی سووك كرد دهمرى، ئەگەر رای خووی بفروشى دهمرى، ئەگەر دوو روویى كرد دهمرى، خو ئەگەر له یهكی له مانه دا، جگه له حاله تی یه كههه، نه مرد، ده بی خوینه ران بیه رین، دهنه به خویمان دهمرن. " ب دیتنا سهیدا كه ریم فندی نقیسه ر كهنگی دمرت؟

كه ریم فندی: نقیسه ر ب هزرا من هه كه دگهل ملله تی خو نه بیتن نقیسینى وى دمرینه دناڤ ملله تی وى دا، دم و به رهههه نقیسه رى دڤیت پتر دگهل ملله تی وى بت هه كه نه دى مریت و ئەز ب كورتى دبیزم هه كه نقیسه رى خو سهك كر یان هزر ودیتین خو فرۆتن یان دوو روویاتى كر دى مریت. ئەو نقیسه رى دگهل ملله تی خو بیتن هه ردم دساخن و نامرن... وهكه جزیری و خانى... وهتد، كو هه ر شعر و په رتوكین وان تا ئەفرۆزى دهینه خوهندن و ل كارن و دساخن دناڤ دى ملله تی خو دا دژین چونكو بو ملله تی خو نقیسنبوون.

پهیفا تو چه ند ل گهل وى بوچوونى یی نه وا دبیرت: نقیسه رین كو بو ده مه كى دوور ژ نقیسینی راوه ستیاین و سه ور بووین، پیداقی یه یه كه تیا نقیسه ران موخه لكر نه كى دده رحه ق وان ده بكتا؟

كه ریم فندی: ئەو ئەندامین سالیڤن هه فتى یان ژ نقیسینی وه ستیاین ئەندامین ئیكه تیا نقیسه ران به لى ب هزرا من بلا مافى دهنگانى نه بیته. نقیسه ر هه ر نقیسه ره ج ئەندامى ئیكه تیى بیت یان نه ئەندام بیت.

هندەك نقيسەرین هەین بو ماوەكی كورت نقيسەرن و ئەو نقيسین وان دمیمن پر بها و ب نرخ ئەفجا چ ئەندامین ئیکەتی بن یان نه. ئەما مه ل دھوکی هەندەك وەرگرتن وەك ئەندام ل سالیڻ حەفتی یا کو نقيسین وان یان دکیم بوون یان نەبوون ئەف چەندە زی ب ئەگەری دروستبوونا هژمارا نقيسەرا دا کو لقەك ل دھوکی فەبیت و ببیتە ئیک لقیڻ ئیکەتیا نقيسەران، ل دۆر فی چەندی زی ئیکەتیا گشتی بخوہ زی ری دا مه ل سەر فی چەندی.

پەرف هەکە کوردینی شیری دۆرمان ل هنداڤ سەری بیت و نەهیلا بیت وەراری بکت، خودی وەکیل دوو شیر ل هنداڤی کورمانجی بوون ئیک یی دۆرمان و یی دی یی ناڤ خویی و یی ناڤخویی هەموو دەما ویرانتر و زامتر بوو " ئەڤ گۆتن یا رەوشەنبیرەکی دھوکی یه. ئەز ژ تە دپرسەم: ما ب دیتنا تە راستە ل وی رادی زۆری ل سەر زاری کورمانجی هەیه؟

کەریم فندی: زاری کورمانجی زارەکی سەرەکی یه یی زمانی کوردی کەس نەشیڤ فی تشتی ژ بیرا خوہ ببەتن و (انکار) کەت، لەورا هەکە ئیک ل میژوووی بفرینیتەڤه بو سالیڻ حەفتی و بەری وی کورمانجی نە دەاتە خوهندن ل خوهندنگەها بەلی کورمانجی ل دەڤەرا بادینا وەرار کر و جەبی خوہ گرت و هەموو نقيسەران ب کورمانجی دنقيسی ژبەر هندی ئەز دبیژم چ ترس ل سەر کورمانجی نینە ئەڤ گۆتنیڻ دەینە گۆتن دەنگین دکزن و وەراری ناکن. هەر چەندە نەیارین خوہ یین هەین، بەلی ئەز دبیژم یا ژ دەستی وان دەرکەتی و کورمانجی دی هەر مینیت زارەکی سەرەکی یی زمانی کوردی.

ل بیرا منە ل سالا (۱۹۵۹-۱۹۶۰) ئ کۆڤارا " روناھی " حافظ قازی ب کورمانجی ل بەغدا دەرئێخست و خوهندەڤان و نقيسەری خوہ هەبوون.

پەرف چ تشتە تەپتر ب ژيانی ڤه گریڤدت؟

- خوهندن، ونقيسین پتر من ب ژيانی ڤه گریڤدەن و هەر وەختەکی من نە شیا خوهندنی یان نقيسینی بکەم ئەز دبینم .....

پەرف ئەگەر توو ل کوردستانی دەوله مەندەکی کیم شیوه بای دا چ کی؟

کەریم فندی: ئەز نە دەوله مەندەکی کیم شیوه مه .....

پەرف مالی ناڤا

کەریم فندی: گەلەك بخیر هاتن.